

This document is part of The Vaynakh Vault archive
You can contribute right now to the conservation of our heritage at
vayvault.com

vaynakh
the vault

Стаг жожгаГате вохуйтуш долу 33 бахъана

ХІара «Стаг жожгаГате вохуйтуш долу 33 бахъана» дуйцу жайна яздиначу Шайх Іали Ахъмад Іабдул-Іалий атІ-ТІахІтавийс юхъаралаьцнарг - хІора адамо а йицьян йиш йоцуш, коьрта агІо ю. ХІунда аьлча цо хІокху жайнахъ дуйцу жожгаГате стаг вохуйтуш долу бахъанаш - АллахІа шайн доГІмаш а, шайн аманат дина доьзалш а царех кІелхъара бохийла аша, аьлла, кхайкхам бина хилла долу. Къинойн бохамаш Іаламат дукха бу. Масална хъахор вай царех цхъаберш. Стага къинош летор бахъанехъ: ШарІан Іилма дагахъ ца лаятта цунна. Къоьлла йогІу цуьнга. Гуллакхаш халачу довлу цуьнан. Къинош леторо кхин а къинош летон вала эвхъаза воккху иза. АллахІана гергахъ сийсаза волу иза. Элчанан (АллахІера къинхетам а, маршо а хуьлда цунна) неІалтана кІел вoьду иза. Элчанан а, малекийн а доІанашна юкъара волу иза. Латтанаш текха, мехкаш дегадо. Декъаза валар хуьлу цуьнан. Хораме дахар а, кошан гатто а хир ю цунна. АллахІана гергахъ «Іеса лай» аьлла цІе а хир ю цуьнан. Къинош леточуьнан оьмар яцло, беркатаза дахар а хуьлу цуьнан. Эхъ дІадоккху къиноша юкъара. АллахІа дІатосу къинош леториг. ШайтІанан йийсаре вoьду иза. Далла гергахъ а, нахана гергахъ а сий дов цуьнан.

Дешахъалхе

Хастам бу АллахІана! Хастам бо вай Цунна! Го а, гечдар а, ваьш лардар а доьху вай АллахІе! Вайн синоша хьoьхучу вочух а, вайгахъ долучу къилахъчу Гуллакхех а лардар доьху вай АллахІе! АллахІа нийсачу новкъа нисвинарг - цхъана а адаме тиларан новкъа а ваккхалур вац, Цо тиларчу вигинарг - цхъана а адаме нийсачу новкъа а ваккхалур вац.

Аса тоьшалла до: АллахІ воцург кхин дела цахиларца. Ша цхъаь ву И, Шеца цхъа а накъост воцуш. Аса юха а тоьшалла до: Мухъаммад (АллахІера къинхетам а, маршо а хуьлда цунна) Цуьнан лай а, элча а хиларца.

«ХІай, иман диллинарш! Шу кхоьрийла АллахІах - кхера ма-деззара, шу дала а ма лойла - бусалбанаш долуш бен» («Али Имран»: 102).

«ХІай, нах! Шайн Делах кхера - цхъана дегІах шу кхоьллина волучу, цуьнах цунна зуда а, ткъа оцу шиннах дуккха а зударий а, стегарий а кхоьллина (уьш баржийна) волучу. АллахІах кхера - Цуьнан цІарца аша вовшашка хІума доьхуш волучу, гергаралонаш хедохорах а кхера. Боккъалаь, АллахІ шун терго еш ву» («ан-Нисаь»: 1).

«ХІай, иман диллинарш! АллахІах кхера, нийса дош а ала - тІаккха Цо шун дуйхъа шун Іамалш тойийр ю, шун къиношна а гечдийр ду. АллахІана а, Цуьнан элчанна а муьтІахъ хилларг боккхачу кхиаме кхъаьчна» («Ахъзаб»: 70-71).

«ХІай, иман диллинарш! Ларде (кІелхъара даха) шаьш а, шайн доьзалш а жожгаГатех, шен латориг адамаш а, тІулгаш а хин долучу. Царна тІехула луьра а, нуьцкъала а малекаш ду. АллахІа шайга диначу омрина Іеса ца хуьлу уьш, Цо шайга ома мел динарг кхочуш а до цара» («ат-Тахърим»: 6).

Цкъа цхъана стага, имам Іела (АллахІ реза хуьлда цунна) волучу а веана, цуьнга дийхира:

«ХІай, имам, цхъа цІа эчна аса, и эцаран тоьшаллин барт язбехъа суна».

Ткъа имам Іелас (АллахІ реза хуьлда цунна) дІаяздир:

«Валанза цаволучо валанза цаволучуьнгара цІа эчна, йиъ гІортор а йолуш: хьалхарниг - Іожалла, шолгІаниг - каш, кхоалгІаниг: барт хаттар, йоьалгІаниг: я ялсамани, я жоьжагІати».

Оцу стеган юьхь кхоьлира, юьхьа тІера бос а баьхьира цуьнан. Оцу стага элира тІаккха:

«Со долара а ваьлла, хІара ков-керт сагІина дІадели-кха аса пекъаршна а, мискачарна а».

Цуьнгахьа дІа а хьаьжна, имама элира:

«Сино дукха суьтара сатуьйсу дуьнене - и дитар маршо юйла шена хуьушехьа. Веллачул тІаьхьа хІусам яц-кха стагана ша валале хьалха цо йоьгІнарг а бен. Нагахь цо иза диканца йоьгІнехь - томе, аьхна хир ю цуьнан Іойла, нагахь цо иза вонца йоьгІнехь - дакъазалло Іовшур ю иза йоьгІначо».

Хьекъалечу аларшкахь олуш ма-хиллара: **«Охуш аьлларг - оруш карийна!»**, **«БІаьста хье кхихкиначуьнан - Іай яй кхихкина!»**, **«Къахьегначунна - карийна!»**.

Ялсамани а, жоьжагІати а - хІора адамо тосучу гонан чаккхе ю, хІунда аьлча хІара дуьне АллахІа дохкуьйту денош бен дацахьара, адамо и дерриге а дуьне дузур ма дара - тиларах а, бохамах а, зуламах а, харцонах а, кураллех а, хьаьгІнех а, Сийлахь-Везачу АллахІан ниІматашна ечу инкарлонех а. Делахь а, хІара дуьне - Сийлахь-Везачу АллахІа пана хилла, йоьхна дІаяла, адамаш зеран дуьхьа кхоьल्लीна хІусам ю. Цундела АллахІа цунна тоьхна хан а, йиллина зама а ю.

Сан лараме ваша, сайн хьоьх лозучу дагна, хІара мехала жайна кечдо аса хьуна, шена чохь гулдина жоьжагІате вохуьйту 33 бахьана долу. Сийлахь-Везачу АллахІа Іалашдина, хьалхадохийла вай цуьнах!

Билгалдакхар

ХІара кьинош бахьанехь жоьжагІатІе гІон берш - тоба а данза, дохкох а бовланза, Сийлахь-Везачу АллахІе а берзанза белларш бу. Вуьшта аьлча: оцу кьиноьх юха ца бовлуш белларш бу. Цундела жоьжагІатин цІергахь Іазап лур ду царна. Амма, тоба а дина, дохкох бевларш - цара кІелхьарадаьхна шаьш жоьжагІатин цІеран Іазапах, хІунда аьлча Сийлахь-Везачу АллахІа аьлла:

«Ала шаьш шайна зулам (хайраза дерг) лелийначаьрга: АллахІан кьинхетамах дог ма дилла. Боккъалаь, АллахІ гечдеш ву дерриге кьиношна» («аз-Зумар»: 53).

Сан бусалба вежарий! Айса жоьжагІатах а, адам жоьжагІате озочу бахьанех а лаьчна хІара жайна яздаре терра, адам ялсамане дохуьйтучу бахьанех лаьчна а яздина аса жайна. Дехар ду сан шуьга: хІара жайна шайн дегнашца а, шайн хьекъалца а, ойла а еш, дешар.

АллахІана бу хастам а, шукар а!

Шайх Іали Ахьмад Іабдул-Іалий атІ-ТІахІтІавий

Сийлахьчу КъурІан чохь жоьжагІати йийцар

1. **((ЖоьжагІатин) цІарах кхера, шен латориг адамаш а, тІулгаш а долучу. Гаурашна кечийна ю иза»** («ал-Бакъарат»: 24).
2. **«Керстаналла а дина, Тхан билгалонаш (КъурІанан аяташ) харц динарш жоьжагІатехъ хир бу. Оцу чохъ даима а хир бу уьш»** («аьл-Бакъарат»: 39).
3. **«Цара (жоьжагІатин) цІерга кхойкху»** («ал-Бакъарат»: 221).
4. **«Уьш жоьжагІатин цІеран ягориг (цІе ягош буха тосург) ю»** («Али Имран»: 10).
5. **«Церан боьрзу меттиг жоьжагІати хир ю - иштта бу цара лелийначунна дуьхьал бекхам»** («ат-ТовбахІ»: 95).
6. **«Зуламхойн агІор ма тийжа - шайх жоьжагІати ца хьакхаялийтархьама»** («ХІуд»: 113).
7. **«Оха (къемат) дийнахъ билггал гаурашна дІагойтур ю жоьжагІати»** («ал-«КахІф»: 100).
8. **«Цхьа а шеко йоцуш, жоьжагІати гур ю шуна. Шайн бІаьргашца ма-ярра гур ю шуна и»** («ат-Такасур»: 6-7).
9. **«Хьоьга хоьттур дац жоьжагІатехъ болучарех»** («ал-Бакъарат»: 119).
10. **«Боккъалаъ, Тхайн Іаламатех ца тешна берш Оха (жоьжагІатин) цІергахъ багор бу. Церан чкъор (цІока) кийча моссазза хили а (цІаро кхоччуш дага моссазза ди а) - кхечу чкъуре хуьйцур ду Оха, цаьрга Іазап Іовшийтаран дуьхьа)»** («ан-Нисаъ»: 56).

ЖоьжагІатин неІарш

Сийлахъ-Везачу АллахІа аьлла:

«Боккъалаъ, жоьжагІати – царна массарна а ваІда йина меттиг ю. ВорхІ неІ ю цуьнан, хІора неІаран къастийна дакъа а ду царах (нахах)» («ал-Хьижр»: 43-44).

Сийлахъ-Везачу АллахІа аьлла:

«Боккъалаъ, жоьжагІати – царна массарна а ваІда йина меттиг ю». Вуьшта аьлча: Иблисана а (АллахІан неІалт хуьлда цунна), цунна тІаьхьа баьзначарна а ваІда йина меттиг ю иза.

«ВорхІ неІ ю цуьнан...» - вуьшта аьлча: тІек-тІекала гІаьттанащ ю цуьнан. **«...хІора неІаран а...»** - вуьшта аьлча: хІора гІаьттан а. **«...(нахах) къастийна дакъа ду»** - вуьшта аьлча: адамех билгалдаькхина дакъа ду.

ЖоьжагІатин цІераш тІек-тІекала ю, уггаре бухахъ ерг – жахІаннам ю, цунна тІехула ерг – ал-хьутІама ю, цунна тІехула ерг – сакъар ю, цунна тІехула ерг – ал-жахьим ю, цунна тІехула ерг – лаза ю, цунна тІехула ерг – саІийр ю, цунна тІехула ерг - ал-хІавийа ю. Оцу гІаьттанех бух-бухара гІат, шена тІехуларачу гІаьттан йовхаллица йуьстича, кхузтІкъе иттазза йовха ю.

Тафсирашкахъ дийцарехъ а, дукхах болучу Іеламнаха билгалдакхарехъ а, жахІаннам – уггаре а лакхара тІегІа ду. ЖахІаннам - Мухьаммад пайхамаран (АллахІера къинхетам а, маршо а хуьлда цунна) умматах Далла Іеса хиллачарна, къинош летийначарна къастийна ю. Цхьа хан йогІур ю иза, ясса а елла, мехаша шен неІарш дІаса а лестош,

неІарш тІетІа а етташ, лаятташ. Цул тІаьхьа йогІу – хьутІама, цул тІаьхьа – сакьар, цул тІаьхьа – жахьим, цул тІаьхьа – лаза, цул тІаьхьа – саІийр, цул тІаьхьа – хІавийа.

Дахьака аьлла:

«Уггарех а лакхарачу гІаьттахь Мухьаммад (пайхамаран (АллахІера кьинхетам а, маршо а хуьлда цунна)) уматера Іеса лелларш хир бу, шолгІачунна чохь – насараш хир бу, кхоалгІачунна чохь – жуьгтий хир бу, йоьалгІачунна чохь – седарчашна лолла деш берш (сабиунаш) хир бу, пхоялгІачунна чохь – цІарна лолла дийриш хир бу, ялхалгІачунна чохь – Іаьрбойх болу мушрикаш хир бу, ворхІалгІачунна чохь – мунепикъаш а, пирІунан го а, цуьнан гергаранаш а хир бу».

Сийлахь-Везачу Аллахе лардар доьху вай жоьжагІатах а, жоьжагІатин цІеран Іазапах а, массо а вай оцу жоьжагІатин цІарна герга дуьгун долучу гІуллакхех а.

1. Лулахочунна новкъарло яр

Лулахочуьнца вон хиларан хьокъехь дерг аьлча: мел дукха делахь а, дийца ахьа цуьнах лаций, эхь долуш цхьа а хІума дац хьуна, юхаййзавала а эшац хьуна... ХІунда аьлча ахьа мел дукха лехарах а, ца карош висса тарло хьо хІусам, оцу чохь шен лулахошца вон хуьлуш лулахо воцуш йолу – Аллаха шех кьинхетам бинарг воцург. Оцу кепара лулахошца вон хилар генадаларан бахьана цхьаь бен дац хьуна – дегнашкара иман гІелдалар, дакъадалар.

Абу ХІурайрас (АллахІ реза хуьлда цунна) дийцина, Аллахан элчано (АллахІера кьинхетам а, маршо а хуьлда цунна) элира аьлла: **«АллахІах а, кьематдийнах а тешачо - шен лулахочунна зен ма дойла. АллахІах а, кьематдийнах а тешачо - шен хьаша ларамца дика тІеобцийла. АллахІах а, кьематдийнах а тешачо - дика хІума олийла я вист ма хуьлийла иза»** (Бухари: 6018, Муслим: 48).

Абу ХІурайрас (АллахІ реза хуьлда цунна) дийцина: «Пайхамара (АллахІера кьинхетам а, маршо а хуьлда цунна) мохь туххуш элира: **«Аса дуй буу АллахІах: иман диллина ма вац! Аса дуй буу АллахІах: иман диллина ма вац».** Аса дуй буу **АллахІах: иман диллина ма вац!».** Цхьамма хаьттира (цуьнга): **«Мила, хІай, АллахІан элча?».** Цо жоп делира: **«Шегарачу зенах шен лулахо кхерамазаллехь (тешамехь) воцург!»** (Бухари: 6016, Муслим: 46).

Муслиман ривайатехь ду: **«Ялсамане гІур вац цуьнан лулахо цуьнгарачу зенах кхерамазаллехь (тешамехь) воцу (стаг)».**

Ибн Іумара а, Іайшата а (АллахІ реза хуьлда цаьршинна) дийцина, Аллахан элчано (АллахІера кьинхетам а, маршо а хуьлда цунна) элира аьлла: **«Жабраил (малек) суна хьехар дечуьра ца сецира лулахочуьзна дика юкъаметтиг лелон езаран хьокъехь, сел цо иза сайн верасашна юкъавалор ву а мотталуш!»** (Бухари: 6014-6015, Муслим: 2624-2625).

2. Дарин хІума тІейохар

ХаттІабан кІанта Іумара (АллахІ реза хуьлда цунна) дийцина, Аллахан элчано (АллахІера кьинхетам а, маршо а хуьлда цунна) элира аьлла: **«ТІехь дари ма леладойла аша. Боккъалаь, хІокху дуьненахь дари лелийначо эхартахь тІедухур дац»** (Бухари: 5830, Муслим: 2069).

ХаттІабан кІанта Іумара (АллахІ реза хуьлда цунна) дийцина, Аллахан элчано (АллахІера кьинхетам а, маршо а хуьлда цунна) олуш хезна шена аьлла: **«Дари леладос шена (эхартахь диканан) дакъа доцучо»** (Бухари: 5835, Муслим: 2068).

Бухарис далийначу цхъана кхечу хъадисехъ а ду, пайхамара (АллахІера кѣинхетам а, маршо а хуълда цунна) элира аьлла: **«...эхартахъ шена дакъа доцучо»**.

Анаса (АллахІ реза хуълда цунна) дийцина, АллахІан элчано (АллахІера кѣинхетам а, маршо а хуълда цунна) элира аьлла: **«Дуьненахъ дари добхначо эхартахъ духур дац»** (Бухари: 5832, Муслим: 2073).

Іелас (АллахІ реза хуълда цунна) дийцина: «АллахІан элча (АллахІера кѣинхетам а, маршо а хуълда цунна) гира суна, дарин (кийсак) схъа а эцна - иза шен аьтту куьйга а лаяцна, дешин (бІелиг) схъа а эцна - иза шен аьрру куьйга а лаяцна. ТІаккха элира цо: **«Боккъалаъ, хІара шиъ хъарам ду сан умматан божаршна»** (дика иснад а йолуш, Абу Дауда далийна хъадис ду хІара).

3. Деши лелор

Деши - АллахІан элчано (АллахІера кѣинхетам а, маршо а хуълда цунна), стегаршна хъарам а дина, зударшна хъанал диначух цхъаъ ду.

Іелас (АллахІ реза хуълда цунна) аьлла: «АллахІан элча (АллахІера кѣинхетам а, маршо а хуълда цунна) гира суна, дарин (кийсак) схъа а эцна - иза шен аьтту куьйга а лаяцна, дешин (бІелиг) схъа а эцна - иза шен аьрру куьйга а лаяцна. ТІаккха элира цо: **«Боккъалаъ, хІара шиъ хъарам ду сан умматан божаршна»** (дика иснад а йолуш, Абу Дауда далийна хъадис ду хІара).

АшІарерчу Абу Мусас (АллахІ реза хуълда цунна) дийцина, АллахІан элчано (АллахІера кѣинхетам а, маршо а хуълда цунна) элира аьлла: **«Дарин бедарш а, деши а (лелор) хъарам дина сан умматерачу божаршна, ткъа зударшна - хъанал дина»** (Тирмизи: 1720, цо аьлла хІара хъадис «сахъихъ, хъасан» даржехъ» ду).

Ібн Іаббаса (АллахІ реза хуълда цунна) дийцина: «(Цкъа) Аллахан элчанна (АллахІера кѣинхетам а, маршо а хуълда цунна) цхъана стеган пІелгахъ дешин чІуг гина. Цуьнан пІелгара и схъа а яьккхина, ласттийна дІа а яхийтина, хаьттина цо: **«Ткъа шух цхъанненга а шен керахъ бовха кІега латталур барий?»**. Аллахан элча (АллахІера кѣинхетам а, маршо а хуълда цунна) дІавахаца, (цигахъ болучара чІуг йолучу дега) аьлла: «Схъаэца хъайн чІуг, (муьлххачу а хъайн цхъана хъаште а хъовзаяй) пайда эца хъайна цуьнах». Цо жоп делла: «ХІан-хІа, аса дуй буу АллахІах! Аллахан элчано (АллахІера кѣинхетам а, маршо а хуълда цунна) дІакхоьссиначул тІаьхъа аса схъаоьцур ма яцара и цкъа а» (Муслим: 16).

4. Йохка-эцарехъ вовшийн Іехор

Юкъараллехъ даьржиначу Іесаллех а, кѣилахъчу гІуллакхех а цхъаъ ду: йохка-эцарехъ вовшийн лебар а, Іехор а. АллахІа а, Цуьнан элчано а дихкиначу хъарамаллех дагардеш ду иза.

Абу ХІурайрас (АллахІ реза хуълда цунна) дийцина, АллахІан элчано (АллахІера кѣинхетам а, маршо а хуълда цунна) элира аьлла: **«Вайна дуьхъал герз айдинарг - вайх вац, вай Іехийнарг - вайх вац»** (Муслим: 101).

5. Зенехъ хин долу весет дар

АллахІан элчано (АллахІера кѣинхетам а, маршо а хуълда цунна) аьлла:

«Боккъалаъ, Сийлхъ-Везачу АллахІа хІоранна догІу хъакъ дІаделла, цундела верасна (дола берриг бахам боккхуш) весет дан бакъо яц».

Бакъдолуш, ШарІан баххех цхъаъ бу: я шена а, я кхечунна а зенехъ дерг дан мегаш цахилар, я шена а, я нахана а зенехъ дерг дар дихкина хилар. Цундела стеган бакъо йолуш дац: ШарІо кхачийначу массо верасашна хуълда и, я царех цхъаболучарна хуълда и - зенехъ хин долу весет дар.

АллахІан элчано (АллахІера кѣинхетам а, маршо а хуълда цунна) аьлла:

«(Кхечарна) зен дан гІертачунна - АллахІа зен дийр ду, кхечарна халонаш кхуллунна - АллахІа халонаш кхуллур ю » (Ахьмад, Абу Дауд, Тирмизи, ибн МажахІ, ад-Дулаби, ат-ТІабарани, ал-БаІхІакъи, ибн ал-Асир, ал-Мази).

6. Зудчунна тІехъа дар

Зудчунна тІехъа (кІега) дар - ШарІо хъарам диначу боьхачу, ирчачу гІуллакхех цхъаъ лоруш ду, лартІехъчу адамо а, оьздачу кхолламо а улло дита йиш йолуш хІума дац иза. Цул а сов, Исдам-дино дагардиначу даккхийра кѣинойх цхъаъ ду иза. Сийлахъ-Везачу Делера неІалт тІедуссуш а, доллунна ницкъ кхочуш волучу АллахІа эккхийна, Шен кѣинхетамах гена воккхуш долу вон къа а ду иза.

АллахІан элчано (АллахІера кѣинхетам а, маршо а хуълда цунна) аьлла:

«АллахІан неІалт ду шен зудчунна тІехъа (кІега) дина волучунна».

АллахІан элчано (АллахІера кѣинхетам а, маршо а хуълда цунна) аьлла:

«ЦІано йоьхначу хенахъ шен зудчух кхеттачо а, зудчунна тІехъа (кІега) диначо а, (шайтІанашца, жинашца) тайначух (дагавала) ваханачо а Мухьаммаде доссийначуьнца керстаналла дина».

Зудчух кхетаран бакъонийн хьокъехъ дерг а, зудчуьнца нийса вижаран хьокъехъ дерг а вайн пайхамара (АллахІера кѣинхетам а, маршо а хуълда цунна) шен умматана дийцина а, хъехна а, билгалдина а ду. Зудчух кхетар массо а агІор магош ду - хъалха хІоьттина а, тІехъа хІоьттина а: коьрта дерг - стеган бехке меттиг чуюллуш йолу зудчун бехке меттиг бер дуьненчу долуш йолу меттиг хилчахъана. Цхъанненна а къайле яц: тІехъе - аравахаран хъашт кхочуш ден а, дегІах боьхалла дІакъаьсташ а йолу меттиг хиларехъ, иштта хууш ду: доьзал дуьненчу волуш йолу меттиг иза йоцийла а.

7. Карахъ деттар (онанизм)

Кегийрахойн дахарехъ йолу динан есалла а, кегийрахошна юккъера дайна эхъ а, дино бечу хъехамашца церан бала бацар а бахъана долуш, дуккхаъчу кегийрахошна юккъехъ яьржина хІара вон амал а, ирча къа а. И тайпа вон амал а, сийсаза хІума а, боьха къа а Сийлахъ-Везачу а, доллунна ницкъ кхочуш волучу а Кхоллархочо (АллахІа) хъарам йина.

Имам ШафиІийс а, цуьнан йоллу ойла йолучара а, карахъ деттар (мастурбация, онанизм) хъарам хилар тІечІагІдеш, тоьшаллина хІара сийлахъ аят далийна:

«Массарех а, шайн стен-боьршаллин бехке меттигаш ларъеш берш, шайн (долахъ болу) зударий а, дола берзийна йийсархой а боцучарех, - оцу тІехъ (цаьрца бийшар-гІовттарехъ) бехк баккха багІац».

Цо аьлла: карахъ деттар - оцу шиннах цхъанненна а юкъадогІуш дац. Кхин дІа аьлла Сийлахъ-Везачу АллахІа:

«Цундела оцул а сов дерг лууш берш – зуламхой бу».

Оцу кепарчу вон амалах ша-шен кІелхъарваларан дуьхъа, оцу кепарчу сийсазчу Іадатах маършаваларан новкъахъ жима стаг даима а шен Делах кхоьруш а, Цунна ша гуш вуйла хууш а, Цунна ца гуш ша хІумма а деш цахилар хууш а хила веза.

Иштта, дуккха а марханаш кхаба а деза, хІунда аьлча марханаш кхабаро зудчух кхета ирабелла дегІан лаам артбо, гІелбо, пайхамара (АллахІера кѳинхетам а, маршо а хуьлда цунна) цуьнах дерг дийцина ма-хиллара.

Иштта, жима стага шен бІаьрг дІасахъежош хила а ца веза, шен бІаьрахъежарш лардеш хила веза иза, ШарІо магийначу новкъахъ зуда ялон къахъоьгуш хила а веза, ша цхъаь ваьлла Іан а ца веза, ша дІавуьжучу хенахъ дІавижар ШарІан гІиллакхашца нисдина вижа а веза, шен гай тІе вижа а ца веза...

Оцу дийциначунна тІе, жима стага спортана тІевола а веза. Собаре а, оьзда а, дегацІаналла ларъеш хила а веза. Сийлахъ-Везачу АллахІе ша оцу вочу кѳинах, боьхачу Іесаллех, сийсазчу амалех Іалашвайтаран дуьхъа дуккха а доІанаш деш хила а веза.

8. Маж яшар

Маж яшар а ду бусалба нахана юккъехъ даьржина долу элчанна (АллахІера кѳинхетам а, маршо а хуьлда цунна) Іеса хиларах а, хъарамчу гІуллакхех а цхъаь. Ткъа пайхамара (АллахІера кѳинхетам а, маршо а хуьлда цунна) маж охъахеца аьлла ома дина.

Муслима дийциначу хъадисехъ аьлла пайхамара (АллахІера кѳинхетам а, маршо а хуьлда цунна):

«Мекхаш ларга, мажош охъахеца, цІарна лолла дечарех къаьсташ хила».

Маж охъахецарах дерг аьлча - иза Мухъаммадан суннат ду, адамиьн дикаллин башхало ю. Маж яшарах дерг аьлча - иза кѳилахъ гІуллакх ду, АллахІана дукха везначу Мухъаммад пайхамар (АллахІаера кѳинхетам а, маршо а хуьлда цунна) йохъуш веаначу нийсонах генавалар а ду, АллахІа адамана делла долу кхолларан куц-кеп хийцар а ду, керстанех дІатарвалар а ду.

Сан лараме ваша! Хъуна хаийла: гІиллакхехъ, оьзда хьо кхиориг хъайн маж юйла, маж кхиориг хьо воцийла а, хІунда аьлча хъуна муьлхха а цхъа къа латон дагадаеча, хъан дагчу Далла Іеса хила ойла йоьссича, хъан мажо олу хьоьга:

«АллахІах кхера, хьо санна волучу кѳонахчуьнгахъ догІуш ма дац иштта долу Іеса хилар, хьо санна волучу бусалба стагехъ догІуш ма дац оцу кепара къа латор. Масал дай хьо-м - хъайна гонаха болучарна а, хъайн накъосташна а, хъайн гергарачарна а».

9. Можа юккъера а, коьртар а къоьжа чоьш схъадахар

Пайхамара (АллахІера кѳинхетам а, маршо а хуьлда цунна) аьлла:

«Къоьжа чоьш схъа ма даха, хІунда аьлча къематдийнахъ бусалбанна нур хилла (дІахІуьттур) долуш ду уьш».

Цхъаболучу нахана моьтту: къоьжалла бахъана долуш шен сурт а, юхъ а, куц-кеп а эрча долу, къоьжа чоьш (месаш) бахъанехъ нахана ша къена, воккха стаг хетало.

Ва амма, Далла дукха везначу Мухъаммад пайхамара (АллахІера кѳинхетам а, маршо а хуьлда цунна) хаам бина вайга: къоьжа чоьш къематдийнахъ бусалба стеган нур хилла дІахІуьттур долуш ду аьлла.

10. Месаш тІехиттар а, чкър дагор а

Сийлахь-Везачо аьлла:

«Цара АллахІан метта шайга кхойкхуш ерш – зударийн кепара хІуманаш бен яц. Цара шега кхойкхуш дерг - (Далла) муьтІахь доцу шайтІа бен дац. АллахІа неІалт аьлла цунна, тІаккха (шайтІано) аьлла: «Шеко а йоцуш, (сайгахьа) дерзор ма ду аса хъан лайх билгалдина дакъа. Аса билггал тиларчу буьгур бу уьш, цаьрлахь сатийсарш а дохур ду аса карзах, хъайбанийн лергаш хедаде (аьлла), ома а дийр ду аса цаьрга, АллахІан кхоллар хийца (аьлла), ома а дийр ду аса цаьрга». Шен доладийриг а, гІоьнча а АллахІан метта шайтІа динарг - билггал дакъазваьлла» («ан-Нисаь»: 117-119).

Ибн Іумара (АллахІ реза хуьлда цаьршинна) дийцина:

«АллахІан элчано (АллахІера къинхетам а, маршо а хуьлда цунна) неІалт аьлла: коьртах месаш юккучунна а, шена (уьш) йохкар доьхучунна а, чкър дагочунна а, шена и дагор доьхучунна а» (Бухари: 5937, Муслим: 212).

Пайхамара (АллахІера къинхетам а, маршо а хуьлда цунна) коьртах месаш юккучу (парик лелочу) зудчунна неІалт аьлла хилча, ткъа мел доккха неІалт хир ду-кха ша и парик лелориг стаг хилча?! Парикаш лелор къаьсттина даьржа оьздангаллах телхиначу а, АллахІан хъехамех генаевллачу а юкъараллашкахь.

Чкър дагорах (татуировках) дерг аьлча, ткъа иза – къаьсттина къоьлла а, жехІалалла а яьржиначу юкъараллашкахь алсам даьржина хуьлу. Цундела хаалуш хуьлу: цъяна жима стага, шена цъяна йоІ езаелча, ша цуьнах вежквелча, шаьшшиннан уьйраш чІагІьелча, вовшийн марзделча – хъарам ду иза – чкър дагочунна тІе а воьдий, шен белшана я пхъаьрсана тІе шена езаеллачу оцу йоьІан цІе дІаязйойту, чкър а дагош.

11. Мотт-эладитта

Сан лараме ваша! Хъайн вежаршна юккъехь мотт-эладитта дарах ларлолахь! Хъайн вежарийн юккъаметтигаш йохорах ларлолахь! Нехан юккъаметтигаш талхош волучо лехьориш - бохамаш а, дакъазалла а, сингаттамаш а, гІайгІанаш а ду хъуна дуьненахь а, эхартахь а.

ХІокху дуьненахь цо Іовшун долучу баланех дерг аьлча: АллахІа цуьнан дагчуьра дІаоьцур бу синтем а, тийналла а, ирс а, токхо а, аьтто а, беркат а. ХІунда аьлча, нахана юккъехь эладитта лелош а, мотт бетташ а, нехан юккъаметтигаш талхош а лелаш долучу адамо и бохамаш даран кхин цха а бахъана дац – цуьнан хьогІане а, хІуьттарене а, оьгІазе а, цабезаме а, ачоне а хилар доцург. Цундела Сийлахь-Везачу а, доллучунна ницкъ кхочуш волучу а АллахІа дийна а волуш - цуьнан дагчоьх латтайо сийна цІе, ткъа коша виллича - цуьнах верригенах а латайо и цІе, цо шен бусалба вежаршна юккъехь питанан цІе латоре терра.

ХІан, оила ехъа соьца цъяьна хІокху суьртан.

Ибн Іаббаса (АллахІ реза хуьлда цаьршинна) дийцина, (цкъа) АллахІан элчано (АллахІера къинхетам а, маршо а хуьлда цунна) шина кошах тІех волучу хенахь элира аьлла: **«Боккъалаь, цаьршинна* Іазап ду луш. Доккха къа бахъанехь дац царна луш долу Іазап, делахь а (хІораннан) къа доккха дара: цаьршиннах цъяьннах дерг алча - ткъа иза эладиттанаш даржош вара, шолгІачух дерг аьлча - ткъа иза шен хьоткъах ларлуш* вацара» (Бухари: 216, Муслим: 292. Кхузахь далаш дерг Бухарин ривайат ду).**

* Вуьшта алча: оцу кошахь волучу шинна.

* Вуьшта алча: шен дегІана а, духарна а тІе кхетта долу хьаткъа дІадоккхуш вацара иза, я нахана хьалха шен хьашт кхочуш деш вара иза, лечкъа а ца лечкъаш.

Ва амма, эхартахь цо Іовшун долучу баланех дерг аьлча:

Хьузайфа (АллахІ реза хуьлда цунна) дийцина, АллахІан элчано (АллахІера кьинхетам а, маршо а хуьлда цунна) элира аьлла: **«Эладиттанча ялсамане гІур вац»** (Бухари: 6055, Муслим: 105).

12. Хьанал-хьарам ца къестор

Сийлахь-Везчау АллахІа аьлла:

«Шайгара иштта долу хІума далийтар - (шайга хьаттича) ладам боцуш хетало шуна, АллахІана гергахь иза инзаре доккха къа доллушехь а» («Нур»: 15).

Пайхамара (АллахІера кьинхетам а, маршо а хуьлда цунна) аьлла: **«Цхьа зама йогІур ю нахана: стагана, хьал (ахча-бахам) миччанхьара карадеача а, бен доцуш - хьанал делахь а, я хьарам делахь а»**.

Баширан кІанта НуІмана (АллахІ реза хуьлда цаьршинна) дийцина, АллахІан элчано (АллахІера кьинхетам а, маршо а хуьлда цунна) олуш хезира шена аьлла: **«Боккъалаь, магийнарг - хууш ду, цамагийнарг а - хууш ду, ткъа царна юккъехь - шеконаш ерг ду, дуккха а нахана цуьнах дерг ца хууш. Цундела шеко йолучух ларлуш верг - шен дин а, шен сий а лардеш ву...»** (Бухари: 52, Муслим: 1599).

Цундела хІора бусалба стаг АллахІах кхоьруш хила веза. Шен хІусаме хьанал рицкъа бен ца дохьуш, шен доьзал хьаналчу рицкъанах бен ца кхоьтуьйтуш. Хьанал доцуш рицкъанах ша а ларлуш, шен зуда а ларъеш, шен бераш а лардеш хила веза иза.

Хьалха заманахь цхьа дика зуда хилла, шен майра Іуьйранна дуьненан рицкъа лаха аравала воьлча, цо олуш хилла:

«Тхан хьокъехь АллахІах кхералахь. Хьарам рицкъа даа ма дааделахь тхуна: мацаллина тоха са хир ду хьуна тхан, амма жььжагІатина тоха са хир дац хьуна тхан».

13. Ламаз дитар я хенах тилийтар

Цхьаболучу наха ламаз дуьту я Дала тоьхначу хенал тІаьхьатойтту иза... Муьлххачу а бусалбанна шегара иштта хІума далийтар хьарам ду, хІуьа хилча а, ШарІо могуьйтуш хІума а дац иза, ШарІо магош йолу бехказло хилча а бен.

Сийлахь-Везачу АллахІа аьлла:

«ТІаьхьа цхьа нах хир бу - ламазана ледарлонаш еш, дегІан лаамаш кхочуш барна тІаьхьа хІиттина, (жььжагІатехь) ГІай цІе йолучу боьранна чу кхуьссур бу уьш, (царех) тоба а дина, Делах тешна, дика Іамалш йина воцург. Ткъа уьш ялсамане гІур болуш бу, царна цуьрриг а зулам дийр дац» («Марьям»: 59).

ХІокху аятехь дуьйцуш долу **«ламазана ледарлонаш еш»** нах хир бу бохург – «ламаз дан а ца деш, дитина хир бу» боху маьІна дац цуьнан, «Дала ламазашна хІиттийна йолучу хенел а уьш хьедеш, хенаш туьлуьйтуш хир бу» боху маьІна ду.

Ва амма, ламаз дан а ца деш, дитина волучуьнан хьокъехь Сийлахь-Везачо аьлла:

«ХІора стаг ша диначунна закълтхо хир ву, аьтту агІонан адамаш доцурш. Ялсаманин бошмашкахъ вовшашка хоьттур ду цара кьинош долучарех (зуламхойх): «Шу жоьжагІати чу доьккинарг хІун ду?» (бохуш). Цара эра ду: «Ламаз дечеран могІарехъ дацара тхо. Мискачарна хІума ца яийна оха. Къамеле буьйлучаьрца къамеле дуьйлуро тхо. ТІаьххъара догІу де харц дора оха. Тхайга (Іожалла) яллалц». ГІодечеран гІоно пайда бийр бац царна» («Муддассир»: 38-48).

Цундела ламазаш цадинарш, АллахІана суждане цаихнарш - къематдийнахъ Сакъар боьранехъ дІагулбийр бу. Я, АллахІ, ларде Ахъа тхо цуьнах!

Сан лараме ваша! Ламазаш дитарх а, иштта уьш хенал тилийтарх а ларлуш хила хьо.

14. Нахаца лелар (зина)

Зина - кегийрахозна юккъехъ чІогІа даьржина, уггаре а даккхийрачу кьинойх къа ду, зуламех уггаре а доккха зулам ду, бохамех уггаре а бокха бохам бу. АллахІа хъарам дина зина дар, дихкина нахаца лелар.

Сийлахъ-Везачо боху:

«Зинана герга ма гІо, хІунда аьлча боьха хІума ду иза, вон некъ а бу иза» («ал-Исчраъ»: 32).

Цул а сов, ШарІ догІушехъ боьха мел долучу массо а хІумане кхачош долу некъаш къовлар юьхъарлаьцна деана ду. Цундела, тІехъ хьйжаб лелор парз дина, бІаьрган дола де аьлла ома дина, хийрачу зудчуьнца ша цхъаь валар а дина хъарам.... Уьш йоцурш а, дуккха а дуьхьалонаш а хІиттийна, кегийрахой вочу хІуманашна а, сийсазчу гІуллакхашна а чуэгарах ларбеш йолу.

ТІаьххъара. Сан ваша, хьуна ца хаьа, АллахІа зинаш дечарна мел кьиза Іазап ло дуьненахъ а, кошахъ а, къематдийнахъ а, жоьжагІатин цІергахъ а?!

АллахІе доьху аса: вайн кегийрахозна а, йоьІаршна а бакъхъаралла а, дегацІаналла а, эсалалла а, оьздангалла а ялар, царна массарна а хъанал дерг дан некъаш атта дар.

15. Эвлаяийн кешнашка эхар

Пайхамара (АллахІера кьинхетам а, маршо а хуьлда цунна) аьлла:

«Шайн тІеховшучу дийнаташна нуьйр ма тилла, кхаа маьждиге кхача Іалашонца а бен: дихкиначу маьждиге (аль-Масджид аль-Харам), элчанан маьждиге, геннарачу маьждиге (аль-Масджид аль-Акса)».

Ткъа эвлаяийн кешнашка эхар - нийса йолучу Іакьидатана дуьхьал догІуш хІума ду. Цул а сов, пайхамаран (АллахІера кьинхетам а, маршо а хуьлда цунна) кошана тІе эхар а дац магош, хІунда аьлча воьдург Далла дукха везначу Мухъаммад пайхамаран (АллахІера кьинхетам а, маршо а хуьлда цунна) маьждиге ваха везаш ву, ткъа цуьнан кошана тІе воьду аьлла ваха везаш вац.

Сан лараме ваша! Билгал хьуна хууш хила деза: пайда бар а, зен дар а шен карахъ дерг – Шен Жайнахъ аьлла волу, цхъаь бен воцу АллахІ хилар:

«Хьаште волучуьнан доІанна жоп луш верг мила ву, цо Цуьнга кхайкхича, зен дІадоккхург а, шух лаьтта тІехъ халифаш (дай) бийриг а? Дела ву, ткъа, АллахІ воцург? Дагахъ ма кІеззиг латтабо-кха аша хьехам!» («ан-Намл»: 62).

Зен-пайдий шен карахь долуш вац я пайхамар а, я эвляяь а, и дерриге а Шен карахь дерг – Комаьрша а, Сийлахь-Веза а волу цхьа АллахІ ву.

16. ЦІано йоьхначу зудчух кхетар

Сийлахь-Везачу АллахІа аьлла:

«Цара хойтту хьобга (зударийн) цІано йохарах дерг. Ала: «Бала хьобгуйту цо. ХІуьа хилча а, цІано йоьхначу юккъанна зударех (кхетарах) ларло, герга а ма эха царна - уьш цІанбаллалц йолучу ханна» («ал-Бакъарат»: 222).

Цхьана а стагана цІано йоьхна йолучу шен зудчух кхетар магийна дац - цІанбеллачул тІаьхьа уьш лийччалц йолучу юккъанна, хІунда аьлча Сийлахь-Везачо аьлла:

«Ткъа уьш цІанбелча - тІаккха кхета шу царех, шайга АллахІа ома дарра» («ал-Бакъарат»: 222).

Оцу къинан волла а, боьхалла а гойту АллахІан элчано (АллахІера къинхетам а, маршо а хуьлда цунна) аьллачу дешнаша:

«ЦІано йоьхначу хенахь шен зудчух кхетачо а, зудчунна тІехьа (кІега) диначо а, (шайтІанашца, жинашца) тайначух (дагавала) веаначо а Мухьаммаде доссийначуьнца керстаналла дина».

Шен лаамехь доцуш, цахаар бахьаница, гІалат а ваьлла, шегара иштта хІума даьллачунна тІе къа яздийр долуш дац. Шен лаамехь, ша дийриг хІун ду а хууш, иза диначунна - каппарат даккхар тІедужу.

Каппарат даккхар тІедожош долу хьадис бакъ лериначарех болучу цхьаболучу Іилманан дайша аьллачунна тІедоьгІча, цуьнан барам цхьа динар я ах динар ду. Царех цхьаболучара аьлла: цу шиннах шена луьург харжа бакъо йолуш ву иза: шена лаахь - дуьззина цхьа динар дала а, шена лаахь - ах динар дала а. Ткъа цхьаболучара аьлла: нагахь цуьнан зудчух кхетар цІано йоьхначу юьххьехь, оьху цІий чехка долучу хенахь нисделлехь – ткъа цунна цхьа динар каппарат тІедужу. Амма нагахь зудчух кхетар цІано йохаран хенан чаккхенехь, цІий кІезиг даьллачу хенахь я цІий сецча, иза лийча лараяле кхеттехь – ткъа цунна ах динар каппарат тІедужу.

Динар - лелаш болучу мехаца дуьстича, 4,25 гарам деши ду. И деши сагІина дІалур ду, я оцу дешин меха нислуш долу кехатан ахча дала а мегар ду.

17. Тем боцуш ламаз дар

Пайхамара (АллахІера къинхетам а, маршо а хуьлда цунна) аьлла: **«Уггаре вон къу лоруш ву шен ламазах лечкъориг».** (Наха) хаьттина: **«ХІай, АллахІан элча, ткъа шен ламазах лечкъор муха нисло?».** Цо жоп делла: **«(Иза дера ду, ламазехь) рукуІ а, сужда а дуьззина цадар».**

Духхера аьлча, ламазехь тем ца бар дагахь а доцучу кепехь даьржина ду нахана юккъехь, дукхах болу нах хууш боллушехь а: ламазехь дог-ойла Далла тІехь латтор а, тем бар а ламазан рукнех цхьа рукна юйла а, леррина уьш лар ца яхь, ламаз ца хуьлуш йолу.

Цундела пайхамара (АллахІера къинхетам а, маршо а хуьлда цунна) аьлла:

«Стеган ламаз дуьззина хир дац - цо шен букъ рукуІехь а, сужданехь а дІанисбаллалц».

Абу ІабдуллахІ ал-АшІарийс (АллахІ реза хуьлда цунна) дийцина: «АллахІан элча (АллахІера кѣинхетам а, маршо а хуьлда цунна), шен асхѣабашца ламаз а дина, царех цхѣана тобанца хиѣна Іачу хенахѣ, цхѣа стаг маѣждиг чу а веана, ламазе а хІоѣттина, дан ма деззара рукуІ а ца деш, сужда дечу хенахѣ мераца «тІак-тІик» деш хилла. ТІаккха пайхамара (АллахІера кѣинхетам а, маршо а хуьлда цунна) аьлла: **«Гой шуна дІораниг? И стаг оцу хѣолехѣ а волуш валар хилча - Мухѣаммадан динехѣ а воцуш лийр ма вара иза, шен ламазехѣ, цІийх зІок етгачу кѣийго санна, «тІак-тІик» деш, (лаѣтта) мара Іуѣттуш цо. Дуѣззина рукуІ ца деш верг, сужда дечу хенахѣ шен мераца «тІак-тІик» деш верг - мецачу стагах терра ву, царах цхѣа а пайда а боцуш, цхѣаѣ-шиѣ хурма йууш волучу».**

Тем боцуш, рукуІ а, сужуд а дуѣззина ца деш, чехкалехѣ ламаз диначунна тІехѣ ду: шена тем боцуш диначу ламазийн хѣукма девзича, оцу ламазан хан дІаяланза а елахѣ, и ламаз юхадар. Яханачу хенашкахѣ ша диначарна тоба дан а деза цо, амма и ламазаш юхадан эшац, хІунда аьлча хѣадисехѣ аьлла:

«Вало (хѣайн) ламаз юхаде, ткѣа ахѣа динарг ламаз дацара».

18. Рузбанан ламаз дитар

Дуккха а нехан шайн динан гІуллакхашкахѣ тидаме цахилар, ледарлонаш яр, кІадонаш яр сел генадаьлла, маѣждигехѣ рузбанан ламазаш дар а дуѣтуш. Рузбанан ламазан метта шайн цІахѣ диѣ ракІат делкѣа-ламазаш до цара. Цара и даран бахѣана - маѣждигехѣ рузбанан ламаз даран ял а, и дитаран кѣа а генна цадовзарна ду.

Абу ХІурайрас а, ибн Іумара а (АллахІ реза хуьлда цаѣршинна) дийцина, АллахІан элчано (АллахІера кѣинхетам а, маршо а хуьлда цунна), ша дечиган минбар тІехѣ (лаѣтташ волуш), олуш хезна шайна аьлла: **«Аса дуй буу: нах я рузбанан ламазаш дитарах юхабевр бу, я АллахІа, церан дегнаш дІа а кѣевлина, тІе мухІар тухур ду, ткѣа цул тІаѣхѣа, билггал, гІайгІа-бала боцучеран могІарехѣ хир бу уѣш»** (Муслим: 865).

Пайхамара (АллахІера кѣинхетам а, маршо а хуьлда цунна) аьлла: **«Цхѣа а бехказло а йоцуш, кхо рузба дитина верг - мунепикѣийн могІарехѣ дІаязво».**

Пайхамара (АллахІера кѣинхетам а, маршо а хуьлда цунна) аьлла: **«КІадо а йина, кхо рузба дитина волучуѣннан дагна тІе АллахІа мухІар туху».**

Сан лараме ваша! Ойла ехѣа, ткѣа, рузбанан ламаз а ца деш, и дитина волучуѣнгахѣ АллахІа кхо Іазап муха гулдо:

Цхѣаѣ: гІайгІа-бала боцучеран могІаре хІутту иза.

Шиѣ: мунепикѣийн могІарехѣ дІаязво иза.

Кхоѣ: АллахІа дагна тІе мухІар туху цунна.

19. Маѣждигехѣ жамаІатехѣ ламаз дар дитар

Оцу кѣинна а, оцу Іесаллина а чуѣгна - дуккха а АллахІа цига оѣхуш берш хастийна йолу АллахІан хІусамаш дІатасар шайтІано шайна хаздина берш. Цо аьлла:

«ЦІеношкахѣ, АллахІа догІа пурба делла долучу, Цуѣннан цІе ю хѣехош. Царна чохѣ хеставо И Іуѣйренашкахѣ а, малх чубузучу хенахѣ а. Стегарий бу я махлелоро а, я йохка-эцаро а АллахІ хѣехорна а, ламаз дарна а, закат даларна

а тІера ца бохуш. Дийнах кхоьруш бу уьш, цигахь дегнаш а, бІаьргаш а тІекІелдйр долучу» («ан-Нур»: 36,37).

Ибн Іаббаса (АллахІ реза хуьлда цунна) дийцина, пайхамара (АллахІера кьинхетам а, маршо а хуьлда цунна) элира аьлла: **«Моллалла кхойкхуш хезча, цхьа а бехказло а йоцуш, ламазе цаваханачо динарг ламаз дац»**.

Абу Дардаа (АллахІ реза хуьлда цунна) дийцина, АллаhІан элчано (АллахІера кьинхетам а, маршо а хуьлда цунна) олуш хезна шена аьлла: **«Нагахь муьлххачу а юьртахь я гІум-аренгахь (вехаш) волучу кхаа (стага) ламаз (вовшах а кхетта, жамаІатехь) ца дахь, - царна тІехь, шеко а йоцуш, шайтІано толам боккхур бу. Цундела ламаз, цхьаьна а кхетий, (жамаІатехь) де, хІунда аьлча барзо (кхин долучу жах кьаьстина) генабаьлла уьстагІ буу»** (хІара хьадис Абу Дауда дийцина: 547, «хьасан» иснад а йолуш).

Ибн МасІуда (АллахІ реза хуьлда цунна) дийцина, АллаhІан элчано (АллахІера кьинхетам а, маршо а хуьлда цунна) элира аьлла: **«...Нагахь шу ламазаш шайн хІусамашкахь дан хІиттахь, шен цІахь виссиначу оцу (стага) ма-дарра, - иза шу шайн пайхамаран (АллахІера кьинхетам а, маршо а хуьлда цунна) суннатах юхадовлар (лоруш) ду шуна, ткьа нагахь шу шайн пайхамаран (АллахІера кьинхетам а, маршо а хуьлда цунна) суннатах юхадовлахь - билггал, тир ду шу...»** (Муслим: 256).

Абу ХІурайрас (АллахІ реза хуьлда цунна) дийцина, АллаhІан элчано (АллахІера кьинхетам а, маршо а хуьлда цунна) элира аьлла: **«Билггал, кегйрахошка дечиган цІевнаш а гулдайтина, тІаккха, бахьана а доцуш, шайн цІахь ламазаш деш болу нах болучу а вахана, церан уьш, цІе а тесна, дагон ойла хиллера сан»**.

Имам ибн Таймис аьлла:

«Муьлхха а бусалба нехан маьждигехь дечу ламазал а шен цІахь деш долу ламаз дезах хеташ верг - берриге бусалба нехан цхьана бертахь тилла мубтадиІ ву».

20. Зударех тарвалар

Ибн Іаббаса (АллахІ реза хуьлда цаьршинна) дийцина: **«АллахІан элчано (АллахІера кьинхетам а, маршо а хуьлда цунна) неІалт элира: зуда тайпана стегаршна а, стаг тайпана зударшна а»**.

Оцу (хьадисан кхечу) ривайатехь (ибн Іаббаса (АллахІ реза хуьлда цаьршинна)) аьлла: **«АллахІан элчано (АллахІера кьинхетам а, маршо а хуьлда цунна) неІалт элира: зударех дІатарлуш болучу стегаршна а, стегарех дІатарлуш болучу зударшна а»** (Бухари: 5886).

Абу ХІурайрас (АллахІ реза хуьлда цунна) дийцина: **«АллахІан элчано (АллахІера кьинхетам а, маршо а хуьлда цунна) стегаршна неІалт аьлла - зударийн бедарш тІеюхуш болучу, зударшна а - божарийн бедарш тІеюхуш болучу»** (Абу Давуд: 4098).

21. Дьозалехь эвхьазло яржор

Сийлахь-Везачу АллаhІа муьма нахе доккха аманат шайна тІеэца аьлла омра дина:

«ХІай, Делах тешнарш! Шаьш а, шайн дьозалш а цІарах ларбе, шен ягориг нах а, тІулгаш а хин долучу. Царна тІехула буьрса а, нуьцкъала а малекаш ду.

АллахІа диначу омрина тІера ца довлу уьш, шайга омра мел динарг кхочуш а до цара» («ат-Тахьрим»: 6).

Ткъа оцу аманатана ямарт хилла уьш, шайга лардан деллачу аманатана тешнабехке хилла уьш. Цундела къематдийнахь церан хьал а хир ду Ша Бакъволучу, Сийлахь-Везачу АллахІа ма-дийцара.

Цхьаболучара эвхъазло, хьарамло, бохам шаьш беана шайн хІусамашка. Цхьаберш шаьш бу шайн бераш а, шайн зударий а талхарехь бахъана хилла дІахІиттинарш, шайн доьзалш а, шайн хІусамнаной а ялсаманех бохуш бахъана хилларш. Цундела Сийлахьчу АллахІа сацам бина: оцу бохаман бахъана хилла волу иза ялсаманех воккхуш, цо шен доьзал а, зударий а ма-баххара оцу ялсаманех. ХІунда аьлча бекхам - диначуьнга хьаьжжина бу.

Оцу дерригенан бахъана - вай дехачу хІокху вайн заманчохь дай хилар ду – АллахІа шайх къинхетам бина боцурш: шайн коьртачу гІуллакхера, уггарех ладамечу декхарера берриге а цхьаьна балхара дІа а бевлла. АллахІа царна тІедиллина коьрта а, ладаме а гІуллакх – оьзда доьзал кхиор дара, гІиллакхе бераш кхиор дара, бусалба хІусам кхоллар дара, АллахІан Жайнера а, элчанан (АллахІера къинхетам а, маршо а хуьлда цунна) Суннатера а цІеначу хьостехула.

22. Сийлахь-Веза АллахІ воцучух дуй баар

(Мухха а цкъа) ибн Іумарна (АллахІ реза хуьлда цаьршинна) цхъана стага олуш хезна: «ХІан-хІа, аса дуй буу КаІбанах!». Ибн Іумара аьлла: «АллахІ воцучух цхъаннах а дуй ма баа, хІунда аьлча АллахІан элчано (АллахІера къинхетам а, маршала а хуьлда цунна) олуш хезна суна: **«АллахІ воцучух (стенцца а) дуй биъначо - керстаналла дина** (я ширк дина)» (Тирмизи: 1535, цо аьлла хІара хьадис «хьасан» дарж долуш ду).

Ибн Іумара (АллахІ реза хуьлда цаьршинна) дийцина, пайхамара (АллахІера къинхетам а, маршала а хуьлда цунна) элира аьлла: **«Боккъалаь, АллахІа шуна дихкина шайн дайх дуйнаш даар. Дуй баа лериначо - АллахІах боййла, я вист ма хуьлийла иза»** (Бухари: 6646, Муслим: 1646).

Пайхамара (АллахІера къинхетам а, маршала а хуьлда цунна) аьлла: **«Шайн дайх дуйнаш ма даа** (я дуйнаш ма кхолла)! **АллахІах дуй буучо - бакъ дерг ала, ткъа шена (кхечо) АллахІах дуй биъна верг - реза а хила. Нагахь цунна цуьнах кхачам ца хиллехь – АллахІах генаваьлла иза»**.

Пайхамара (АллахІера къинхетам а, маршала а хуьлда цунна) аьлла: **«Дуйнаш ма даа шайн дайх а, я шайн нанойх а, (шаьш шайн Делаца) нисбиначаьрца а. АллахІах бен дуй ма баа. Дуй буучу хенахь, билггал, бакъдерг а ала»**.

Сан лараме ваша! Боккъалаь, муьлхха а цхъана хІуманых а цхъана хІуманан цІарах дуй бааран чулацам - шех дуй бууш йолу хІума язъяр а, сийлахь яр а, йоккха яр а ду, ткъа Сийлахь-Везачу АллахІал дезий, доккхий, сийлаххий хІума цхъа а дац. Цундела хьуна тІехь важиб ду хьуна: АллахІ воцучух дуй цабаар, АллахІан цІарца а бен дуй цабаар. Ва амма, Сийлахь-Везачу, Хастамечу АллахІана бехкаме дац: Шен кхолламех шена луьучу хІуманех дуй баар.

23. Телхиначу, Іесачу нахаца доттагІалла лелор

Абу ХІурайрас (АллахІ реза хуьлда цунна) дийцина, пайхамара (АллахІера къинхетам а, маршо а хуьлда цунна) элира аьлла: **«Стага шена уллерачу доттагІчо лелош доллу дин леладо, цундела шух хІора а хьожийла ша хьаьнца доттагІалла лелош ву»** (Абу Дауд: 4833, Тирмизи: 2379, Тирмизис аьлла хІара «хьасан» даржехь хьадис ду).

Абу Муса ал-Аш'арийс (АллахИ реза хуьлда царна) дийцина, пайхамара (АллахИера кьинхетам а, маршо а хуьлда цунна) элира аьлла: **«Бокк'алаъ, дика накъост а, вон накъост а – (хаза хьожа йог'у) миска дохкархочух а, (аьчкапхьеран куьркара ц'е) марсайохучух а тера ву. Миска дохкархочух лаьчна аьлча: цо (шен духкучу мисканех х'ума) совг'атана яла а тарло хьуна, я ахьа цуьнгара цхьаъ оьцур ю, я цуьнах (г'уьттущ йолу) хаза хьожа кхетар ю хьуна. (Аьчкапхьеран куьркара ц'е) марсайохучух лаьчна аьлча: цуьнан куьркан ц'еро я хьан бедарш ягор ю, я цуьнах (г'уьттущ йолу) вон хьожа кхетар ю хьуна»** (Бухари: 5534, Муслим: 2627).

Цундела пайхамара (АллахИера кинхетам а, маршо а хуьлда цунна) дикачу нахаца доттаг'алла лелорна т'ехьехна, х'унда аьлча дикачу нахаца гергарло а, доттаг'алла а лелийча - бусалба стеган иман совдолу, ямартло ца хуьлу.

Абу Са'ид ал-Худрис (АллахИ реза хуьлда цунна) дийцина, пайхамара (АллахИера кьинхетам а, маршо а хуьлда цунна) элира аьлла: **«Доттаг'алла а ма леладе - муьма стагаца бен, хьан кхача а ма бойла – Делах кхоьручо бен»** (х'ара хьадис вон йоцучу иснадаца Абу Дауда а: 4832, Тирмизис а: 2397 далийна).

24. Вахош долу маларш мийлар

Ма йоккха док'азалла а, бала а бу-кха дуьненахь вахош долу маларш (чаг'ар, кьаьрк'а) муьйлучаьрга хьоьжуш. Тк'а дуьненахь цуьнах хин болучу сингаттамах лаьчна аьлча: и боцу кхин бохам т'е ца хилча а, тоьаш ду-кха цунна и бахьанехь иза Сийлахь-Везачу а, доллучунна ницк' кхочучу а АллахИан кьинхетамех гена эккхийна хилар.

Пайхамара (АллахИера кьинхетам а, маршо а хуьлда цунна) аьлла: **«Со волучу а деана, Жабраил (малека) элира соьга: «Х'Иай, Мухьаммад! Сийлахь-Везачу а, доллучунна ницк' кхочучу а АллахИа не'алт аьлла – чаг'арна, иза доккхучунна, доккхуьйтучунна, молучунна, д'акхохьхучунна, шена т'екхохьхучунна, духкучунна, оьцучунна, дуттучунна, шена доттуьйтучунна».**

Не'алт аларан ма'ина – АллахИан кьинхетамех гена ваккхар ду.

Кьаьрк'а меллачунна шайт'ано йоьллий д'айохуьйту кхин а талхаме, бохаме, эрчоне, воне... кхачош йолу не'арш.

Пайхамара (АллахИера кьинхетам а, маршо а хуьлда цунна) аьлла: **«Чаг'ар – массо вонийн нана ю, даккхийрачу кьиношлахь уггаре доккха к'а а ду, и мелларг – шен ненаца а, ненайишица а, дейишица а лелларг санна ву».**

Иштта кьаьрк'а меллачунна герга малекаш а ца доьлху. ВаллахИ! Ма доккха, балане Iазап ду-кха - лай малекаш улло довлучуьра валар.

Пайхамара (АллахИера кьинхетам а, маршо а хуьлда цунна) аьлла: **«Кхаа адамна улло малекаш ца дог'у...».** Царех цхьаъ вагарвира цо: **«...меллачунна а».**

Пайхамара (АллахИера кьинхетам а, маршо а хуьлда цунна) аьлла: **«Чаг'ар – массо вонийн нана ю, (Дала, чаг'ар) меллачуьнан шовзтк'а дийнахь ламаз кьобал ца до. Кийрахь (чаг'ар) долуш лахь - жех'илийн заманехь санна валар хир ду цуьнан».**

Тк'а эхартахь царна чаг'арах хин йолучу дак'азаллах а, баланах а, г'айг'анах а лаьчна аьлча, пайхамара (АллахИера кьинхетам а, маршо а хуьлда цунна) аьлла:

«Кхо (адам) цк'а а ялсамане г'ур дац...». Царех цхьаъ вагарвира цо: **«...кьаьрк'ане вирзинарг».**

25. Дена-нанна вон хилар, гергаралонаш хедор

Сийлахь-Везчау АллахІа аьлла:

«Хьан Дала тІедиллина хьуна: Ша воцучунна цхьанна а лолла ца дар, дена-нанна чІогІа дика хилар а. Нагахь дех-ненах цхьаъ я ший а къанлахь, ткъа ма олийла ахьа цаьрга: «Тпуй». ТІе а ма чийха царна, дош а лараме ала цаьрга. Къахеташ, муьтІахьаллин тІам охьа а таІабе царна хьалхахь, ала а ала: «Сан Дела! Къинхетам бе Ахьа царех, жима волуш цара со кхиочу хенахь соьх къинхетам ма-барра»» («ал-Исраъ»: 23-24).

Абу Бакрата НуфайІ бин ал-Хьариса (АллахІ реза хуьлда цунна) дийцина, АллахІан элчано (АллахІера къинхетам а, маршо а хуьлда цунна) элира аьлла: **«Даккхийра къинош довзийтий аса шуна?»**. (Юха-юха а деш, кхузза дира цо и хаттар). Оха элира: «Дера довзийта, хІай, АллахІан элча!». (ТІаккха) цо элира: **«АллахІаца накъост лацар (ширк дар), да-нана цаларар»**. (И олучу хенахь, пайхамар (АллахІера къинхетам а, маршо а хуьлда цунна)) куьйгана тІе дІатевжина вара, тІаккха, охьа а хиьна, цо элира: **«Боккъалаъ, харцдерг дийцар - харцтоьшалла дар ду!»**. Юх-юха а бохуш, и (дешнаш) бехира цо, оха аллалц, иза дІатийча: «ЭхІ»» (Бухари: 2654, Муслим: 87).

Жубайр бин МутІимас (АллахІ реза хуьлда цунна) дийцина, АллахІан элчано (АллахІера къинхетам а, маршо а хуьлда цунна) элира аьлла: **«Гергарало дохош верг (я юкъаметтиг йохош верг) ялсамане гІур вац»**.

Абу ХІурарас (АллахІ реза хуьлда цунна) дийцина, АллахІан элчано (АллахІера къинхетам а, маршо а хуьлда цунна) элира аьлла: **«Боккъалаъ, Сийлахь-Веза АллахІ дерриге хІума кхоьллина ваьлча, (шайш долучуьра) хьала а гІевттина, гергарлонаша аьлла: «ХІара – (гергарлонаш) хедорах ларвала Хьоьгара гІо лохуш волучуьнан меттиг ю»**. (Оцу хьокъехь) Цо аьлла: **«ХІаъ, ткъа реза дац шу - шу лелочарна Аса доккха дика делча, шу хадочаьрца Аса хада а дича?»**. ТІакккха цара аьлла: **«Ду»**. (Цул тІаьхьа) Цо аьлла: **«Шуна (луш) ду иза»**. Цул тІаьхьа АллахІан элчано (АллахІера къинхетам а, маршо а хуьлда цунна) аьлла: **«Ткъа шайна лаахь дІадеша-л хІара (аяташ): «Нагахь шу куьйгалла дан хІиттахь - лаьтта тІехь бохамаш баржо а, гергаралонаш дохо а тарло аша. Иштта болучарна АллахІа неІалт аьлла, хазарх а, бІаьрсих а баьхна уьш»»** («Мухьаммад», 22,23) (Бухари: 5987, Муслим: 2554).

Оцу хьадисан (Бухарис далийначу) ривайатехь (пайхамара (АллахІера къинхетам а, маршо а хуьлда цунна) аьлла): **«Сийлахь-Везачу АллахІа аьлла: «Шу лелочарна - Аса доккха дика дийр ду, шу хадочуьнца - Аса а хадор ду»**.

Сан лараме ваша! Хьуна хаийла, дена а, нанна а вон хилар, цаьршинга лацадогІар - дуьненахь а, эхартахь а доккха Іазап луш долучу бахьанех цхьаъ дуйла.

Пайхамара (АллахІера къинхетам а, маршо а хуьлда цунна) аьлла: **«Цхьа а къа ма дац, сийлахь-веза АллахІа Іазап сихдан сов хьакъ хилла, эхартахь цунна кечдиначу (Іазапна) тІе - гІело яр а, гергаралонаш дохор а санна»**.

Ткъа шен дена а, нанна а вон хилла волучунна эхартахь хин долучу Іазапах а, сингаттамах а, баланах а лаьцна дийцина.

Пайхамара (АллахІера къинхетам а, маршо а хуьлда цунна) аьлла: **«АллахІ шайга хьожур воцуш кхоъ ву...»**. Царех вагарвира цо: **«...шен дас а, нанас а аьлларг ца деш верг»**. **«Ялсамане гІур воцуш кхоъ ву...»**. Царех вагарвира цо: **«...шен дас а, нанас а аьлларг ца деш верг»**.

26. Стегарий вовшашца лелар

Иза – уггаре вон, боьхаллехь вуно боьха, ирчаллехь вуно ирча зулам ду. Кхолламаш бІостанехьа бирзиначу нахера а бен божа йиш йолуш бац и бохам. И зулам сел ирча, боьха, вон, кхераме хиларна, Сийлахь-Везачу АллахІа и диначарна диь тайпана Іазап делла, шаьш саннарш цул хьалха а, цул тІаьхьа а цхьана а кьомана делла а доцуш долу: церан бІаьргаш дІашардина Цо; бух тІехула а, тІехуле буха а хорцуш, тІекІал тоьхна Цо уьш; тІеттІа тІе даттаза кхийра тІулгаш хецна Цо царна; цІогІане мохь а хьажийна Цо царна тІе.

ШарІехь царна догІуш долу таІзар, сов бакъахьара долучунна тІедоьгІна: тур тоьхна вер ду - ша и динарг а, шена и дайтинарг а, нагахь цара иза реза а болуш, шайн лаамехь динехь.

Ибн Іаббаса (АллахІ реза хуьлда цаьршинна) дийцина, пайхамара (АллахІера кьинхетам а, маршо а хуьлда цунна) элира аьлла: **«Нагахь шайна ЛутІан кьомо динарг деш (берш) гучубовлахь – тІехула верг а, иштта бухахь верг а ве».**

Вай заманахь баьржина болу шайн лаамехь кхерсташ болу зуд-стегарий а, яьржина тайп-тайпана цамгарш а, вайл хьалха дІабаханачарна юккъехь хилла а йоцуш йолу (царех цхьаь ю - лен цамгар СПИД а, и доцурш кхин дуккха а лазарш а) - и дерриге дийцинарг доккха тоьшалла ду, оцу зуламна оцу кепара доккха таІзар хІотторехь долу, ШарІа ден хьикмат гойтуш.

27. Аьшпаш боттар

Сийлахь-Везачу АллахІа аьлла:

«Ткъа цул тІаьхьа, доІа а дина, харц луьйчарна АллахІан неІалт кхайкхор ду вай» («Али-Имран», 61).

Бухарин а, Муслиман а шина а «Сахьихь» жайнахь ибн МасІуда (АллахІ реза хуьлда цунна) дийцина, АллахІан элчано (АллахІера кьинхетам а, маршо а хуьлда цунна) элира аьлла: **«Боккъалаь, бакълоро - дикалле кхачаво, ткъа дикалло - ялсамане кхачаво. Иштта, боккъалаь, стаг (даима) бакъ луьйр ву - АллахІана гергахь бакълуьйриг аьлла дІавазваллалц. Боккъалаь, аьшпаша - волле (я кьилахь долучуьнга) кхачаво, ткъа волло (я кьилахь долучо) - жоьжагІате кхачаво. Иштта, боккъалаь, стаг (даима) харц луьйр ву - АллахІана гергахь аьшпийн лежиг аьлла дІавазваллалц»** (Бухари: 6094, Муслим: 2607).

Иштта шина а «Сахьихь» жайнахь долучу кхечу хьадисехь пайхамара (АллахІера кьинхетам а, маршо а хуьлда цунна) аьлла: **«Шалхончин (мунепикъан) кхо билгало ю: ша (цхьаь) дуьйцучу хенахь – аьшпаш буьтту цо, ша ваІда йича – (ша йина ваІда) йохайо цо, шех тешча – тешнабехк бо цо»** (Бухари: 33, Муслим: 59).

(Оцу хьадисан кхечу ривайатехь) пайхамара (АллахІера кьинхетам а, маршо а хуьлда цунна) аьлла: **«...Цо мел марха кхабахь а, ламазаш дахь а, цо ша мел бусалба ву бахахь а».**

Цул а кьилахь ду кьера дуйнаш даар. Сийлахь-Везачу АллахІа мунепикъех лаяцна аьлла:

«Цара хьалххе дуьйна, шайна хуьушехь, кьера дуйнаш дуу» («ал-Мужадалат»: 14).

Нагахь муьлхха а цхъана маслаIатана а, пайденна а деш къамел дацахь, бусалба стаг деххарийлахь ву шен маттана доладан а, шен мотт ларбан а, пуьташ ца ботта а, харц ца лен а. Къамел кIезиг дарехь беркат ду, ткъа беркате нислуш цхъа а хIума а дац.

28. ГIийбат

Боккъалаъ, гIийбат - дуккхаъчу гуламын а, кхеташонийн а чоме стом а хилла дIахIоьттина. Бусалба нахана гIийбаташ дар а, нехан сийнах мотт хьекхар а доза доцуш йорт эчна доьду. Сийлахь-Везачу АллахIа Шен лайшна иза а, цуьнах тера вон мел дерг а, уггаре дог дера долучу а, синош къаьхкан долучу цIарматечу а суьртехь, дихкина, АллахIа шаьш цуьнах дIакъехкоре а, Цо шайна и дехкаре ца хьоьжуш.

Доллучунна ницкъ кхочуш а, Воккха а волучу АллахIа аьлла:

«Вовшашна букъ тIехъа гIийбаташ ма де. Шух цхъаннена а шен веллачу вешин жижиг даар дезар дарий, нагахь шайна и дегза хетахь» («ал-Хьужурат»: 12).

«ГIийбат» бохучу бохамечу дешан маьIна хIун ду олуш, кхетам белла вайн пайхамара (АллахIера кIинхетам а, маршо а хуьлда цунна):

Абу ХIурайрас (АллахI реза хуьлда цунна) дийцина, (цкъа) АллахIан элчано (АллахIера кIинхетам а, маршо а хуьлда цунна) хаьттира аьлла: **««ГIийбат хIун ду хаьий шуна?»**. Наха аьлла: **«(Оцу хьокъехь дерг) АллахIана а, Цуьнан элчанна а диках хаьа»**. (Пайхамара (АллахIера кIинхетам а, маршо а хуьлда цунна)) аьлла: **«(Иза) ахъа хьайн (дин) ваша хьехавар ду-кха, (ша хьехор) цунна дезалун доцучу куьцара»**. (Цуьнга) хаьттира: **«Алахь, нагахь аса дуьйцург сан вешехь долуш делахь?»**. (Пайхамара (АллахIера кIинхетам а, маршо а хуьлда цунна)) аьлла: **«Нагахь ахъа дуьйцург цуьнгахь далахь-м - ахъа цунна динарг гIийбат ду, нагахь и (ахъа ма вуьйцу) вацахь-м - хIета ахъа цунна динарг бухIтан ду»**» (Муслим: 2589).

29. Хийрачу зудчуьнца ша цхъаъ виссар

Хийрачу зудчуьнца ша валар ШарIехь мегаш хIума дац.

Сийлахь-Везачу АллахIа аьлла:

«(Шаьш цаьрга (пайхамаран зударшка) муьлхха а цхъа хIума йоьхучу хенахь - дуьхьалонан тIехъашхула йоьхийла аша» («ал-Ахъзаб»: 53).

Иукъбат бин Iамира (АллахI реза хуьлда цунна) дийцина, (цкъа) АллахIан элчано (АллахIера кIинхетам а, маршо а хуьлда цунна) элира аьлла: **«Шух цхъа а, хIуьа а хилча а, хийра зударий болучу чу ма гIойла!»**. Ансарех цхъамма хаьттина: **«Алахь соьга, нагахь иза майрачунна юххера гергараниг велахь (муха ду чувахар)?»**. Цо жоп делла: **«Юххера гергараниг – хIаллак хилар ду!»** (Бухари: 5232, Муслим: 2172).

Ибн Iаббаса (АллахI реза хуьлда цунна) дийцина, АллахIан элчано (АллахIера кIинхетам а, маршо а хуьлда цунна) элира аьлла: **«ХIуьа а хилча а, шух цхъа а (хийрачу) зудчуьнца шаьшшиь ма дуьссийла (шаьшшиь ма долийла), нагахь цуьнца цхъаьна (цуьнан) юххера гергараниг вацахь»** (Бухари: 5233, Муслим: 1341).

30. Бусалба нехан кхачамбацарш лехьор

Кхин а цхъана тайпа нах бу - нехан кхачамбацарш а, сакхташ а лехъош, шаш-шайна а бала а бина лелаш, шайн ерриге хан оцу сийсазчу балхана хъажийна.

АллахІан элчано (АллахІера кѣинхетам а, маршо а хуьлда цунна) аьлла: **«ХІай, маттаца иман а диллина, дегнаш чу иман кхачанза берш! Бусалба нахана гІийбаташ ма де, церан сакхташ а ма лехъаде. Нагахь (муьлхха а цхъаь) шен бусалба вешин сакхташ лехъон волахь - АллаhІ а ваьр ву цуьнан сакхташ лехъон. АллаhІа сакхташ лехъон воьларг Іоравоккху, шен хІусамехь велахь а».**

31. Бакъахъарачу зударшна цІекхоллар

Абу ХІурайрас (АллаhІ реза хуьлда цунна) дийцина, АллаhІан элчано (АллаhІера кѣинхетам а, маршо а хуьлда цунна) элира аьлла: **«ХІаллаквеш долучу ворхІ (кѣинойх) ларло...».** Царех дагардира цо: **«...йоІ-стогалла йолу муьма зударий, нахаца лелла аьлла, бехкебар (я цІекхоллар), (лелар-м дуьйцуцохь а дацара, шайгара иштта дерг далийтар) дагахь хилла а боцу»** (Бухари: 2766, Муслим: 89).

Ойла ехъа соьца цхъаьна: мел йоккха дакъазалла ю-кха эхартахь цаьрга хьобжуш.

Доллучунна ницкъ кхочуш а, Сийлахь-Веца а волучу АллаhІа аьлла:

«Бокъалаь, йоІ-стогалла йолу муьма зударий (бух боцуш) нахаца леларна тІехь бехкебеш берш, (и тайпа къа дан) дагахь хилла а боцу, - неІалт ду царна хІокху дуьненахь а, эхартахь а! Царна кечдина инзаре доккха Іазап ду, церан меттанаша а, куьйгаша а, когаша а цара динарг (дуьйцуш) царна дуьхьал тоьшалла дечу дийнахь» («ан-Нур»: 23-24).

Ма йоккха сийсазалла ю-кха адамана дуьхьал цуьнан дегІан меженаша цо мел лелийнарг охъадуьйцуш тоьшалла дечу дийнахь хин ерг.

Абу ХІурайрас (АллаhІ реза хуьлда цунна) дийцина, АллаhІан элчано (АллаhІера кѣинхетам а, маршо а хуьлда цунна) олуш хезна шена аьлла: **«Шен йийсархо нахаца лелла аьлла, бехке вина (я цІе кхоьллина волу) стаг - и бахъанехь къематдийнахь (цІе кхоьллиначунна догІуш хІоттийначу) Іазапе озор ву, нагахь и (йийсархо бокъалаь) цо ма-аллара ца хиллехь»** (Бухари: 6858, Муслим: 1660).

32. Цхъа а бехказло а, бакъо а йоцуш, Рамазан баттахь марха дохор

Абу Умамат ал-БахІилийс (АллаhІ реза хуьлда цунна) дийцина, АллаhІан элчано (АллаhІера кѣинхетам а, маршо а хуьлда цунна) дуьйцуш хезна шена аьлла: «Со наб кхетта а волуш, гІенах цхъа ши стаг веара суна. Сан куьг а лаьцна, со цхъана галцаш йолучу лома тІе а валийна, цаьршимма элира соьга: **«Хьалавала».** Аса элира: **«Сан ницкъ кхочур бац оцу тІе хьалавала».** Цаьршимма элира: **«Оха атта дийр ду хьуна иза».** ТІаккха, хьала а ваьлла, со лома юккъе кхаьчначу хенахь, цхъа чІогІа хьобкхучу маьхъарийн цІогІанаш хезира суна. Аса хаьттира: **«Уьш хІун маьхъарий ду?».** Цаьршимма элира: **«ЖоьжагІатахь болучийн угІар ду иза».** Цул тІаьхьа кхин а дІавигира цаьршимма со. ТІаккха цхъана нахана тІекхечира со, голин пхенашна тІе хьалаобхкина латтош болучу, дохийна моччагІалш а, моччагІалех Іенаш цІийш а долучу. Аса хаьттира: **«ХІорш муьлаш бу?».** Цо элира: **«Марха досту хан тІекхачале марханаш дохош хилларш бу».**

Имам аз-ЗахІабийс аьлла:

«Муъма нехан цхъа сацам болуш ду: я цамгар, я бехказло йоцуш, Рамазан беттан марханаш цакхаьбнарг вон лоруш хиларна тIехь – ясахк гулъечул а, къаьркъане марзвеллачул а».

33. Кхаьънаш ийдар а, далар а

Сийлахь-Везачу АллахIа аьлла:

«Шайна юккъехь харцонца шайн даьхний ма даа, кхиэлахой а ма эца - нехан цхъа дакъа бахам баархъама, шайна хуьушехь къа а деш» («ал-Бакъарат»: 188).

Ткъа кхаьънаш ийдар - доккха зулам ду, хIунда аьлча хьаккъаш долучу дайшна зуламе долу иза, юкъараллашкахь бохамаш баржорехь юкъара хуьлу иза. Амма нагахь адамо кхаь шен хьакъ юхадерзоран я шена тIе кхозаделла зулам юхатохаран Iалашонца, ца ваьлла беллехь, шен хьакъ юхадерзо а, зулам юхатоха а кхаь баларехула бен кхин цхъа а некъ ца карийнехь, ткъа ишттачу хьолехь къа кхаь схьаэцначух хьаьрчар ду.

Вайн кху заманахь Iаламат шуьйра а, барам боцуш дукха а даьржина ду кхаьънаш ийдар а, далар а.

Цул а сов, гIуллакхехь болучу цхъаболучу нехан тIедогIучуьнан доккха хьост хилла дIахIоьттина иза.

Цул а сов, дуккхаьчу белхан меттигийн ахча-бохчанан (бюджет) Iалашо хьуламе еш, хийцина елла цIераш а йолуш, цхъа дакъа а хилла дIахIоьттина ю иза.

Цул а сов, дуккха а гIуллакхаш, юкъаметтигаш дIа а ца йолало и дIаялар хьалха даьккхича а бен. Цуьнах къаьсттина доккха зен даьлла пекъаршна а, къехошна а, мискачарна а. И бахъанехь дуккха а жопаллаш, даггара леларш доьхна. И бахъанехь болх латточеран дуккха а белхахой талхийна. Иштта белхахоча дуккха а болх латториш талхийна меттигаш а ю.

И дагара диначу а, кхин а дагар данза диисина дуккхаьчу а бахъанашка хьаьжча, тамаша бан дисина цхъа а хIума дац. Пайхамара (АллахIера кьинхетам а, маршо а хуьлда цунна) оцу зуламехь, оцу бохамехь дакъа мел лоцучу массо декъашхочунна а, агIонашна а, АллахIан кьинхетамах уьш гена бахар доьхуш, доIа дина.

Iамран кIанта IабдуллахIа (АллахI реза хуьлда цунна) дийцина, АллахIан элчано (АллахIера кьинхетам а, маршо а хуьлда цунна) элира аьлла: **«АллахIан неIалт хуьлда кхаьънаш лучунна а, кхаьънаш схьаоьцунна а».**

Чулацам

Дешахьалхе.....
Сийлахьчу КъурIан чохь жоьжагIати йийцар.....
ЖоьжагIатин неIарш.....

- 1. Лулахочунна новкъарло яр.....**
- 2. Дарин хIума тIейохар.....**
- 3. Деши лелор.....**
- 4. Йохка-эцарехь вовшийн Iехор.....**
- 5. Зенехь хин долу весет дар.....**
- 6. Зудчунна тIехъа дар.....**
- 7. Карахь деттар (онанизм).....**
- 8. Маж яшар.....**

9. Можа юккѣра, я коьртар кѣоьжа чоьш схѣадахар.....
10. Меш тѣхиттар а, чкѣор дагар а.....
11. Мотт-эладитта.....
12. Хѣанал-хѣарам ца кѣестор.....
13. Ламаз дитар я хенах тилийтар.....
14. Нахаца лелар (зина).....
15. Эвляийн кешнашка эхар.....
16. Цѣано ѣоьхначу зудчух кхетар.....
17. Тем боцуш ламаз дар.....
18. Рузбан ламаз дитар.....
19. Маьждигехь жамаѣатехь ламаз дар дитар.....
20. Зударех тарвалар.....
21. Дозалехь эвхѣазло яржор.....
22. Сийлахь-Веза Аллахѣ воцучух дуй баар.....
23. Телхиначу, ѣесачу нахаца доттагѣалла лелор.....
24. Вахош долу маларш мийлар.....
25. Дена-нанна вон хилар, гергаралонаш хедор.....
26. Стегарий вовшашца лелар.....
27. Аьшпаш боттар.....
28. Гѣийбат.....
29. Хийрачу зудчуьнца ша цхѣаь валар.....
30. Бусалба нехан кхачамбацарш лехѣор.....
31. Бакѣахѣарачу зударшна цѣекхоллар.....
32. Цхѣа бежказло а, бакѣо а ѣоцуш, Рамазан баттахь марха дохор...
33. Кхѣаьнаш ийдар а, далар а.....